

her et naturligt Tilfnytningspunkt for nogle Udtalelser fra mit Standpunkt om en Side af Sagen, der synes baade i Pressen og i Møder at blive stærkt exploiteret til Gunst for en igennem Lovgivningen tilfjaget Omdannelse af vort Land til et Industriland, en Omdannelse, der kun kan finde Sted under en paa Landbrugets Beføstning gennemført Toldbeskyttelse — direkte: ved dels fordyrende, dels prohibitive Toldsatser — indirekte: ved Told- og Afgiftsfrihed paa Indførselsgjenstande, der i en hel anden Grad komme Industrien end Landbruget til Gode. Det paastaas nemlig fra den Side, der arbejder hen til en saadan Omdannelse, at netop Hensynet til den danske Arbejder er det, som i første Række betinger denne Omdannelse, idet derved Arbeidsfeltet udvides, hvoraf atter høiere Arbejdsløn og derigennem bedre Raar for Arbejderen er en uundblivelig Følge. Denne tilsyneladende ret logiske Slutning vilde maasse være rigtig, dersom man Haand i Haand med Industribeskyttelsen lod følge en Arbejderbeskyttelse i Form af Forbud mod Arbejderindvandring; thi stiger Arbejdstilbudet i samme Grad som Arbejdsfelterpørgslen, vil Fordelen af Arbejdsfeltets Udvidelse for i alt Fald den danske Arbejder blive en temmelig illusorisk, og Erfaringen viser næsten til Overskud, at den ikke ringe industrielle Udvikling, der i den senere Tid er foregaaet her, har foranlediget en formentlig tilsvarende Arbejderindvandring, hvoraf den praktiske Følge uimodsigelig er bleven, at den gennemsnitlige Arbejdsløn her i Landet snarere er mindre end for 10—20 Aar siden. Vel er det saa, at den igennem Toldbeskyttelsen opklævede Stortindustri overveiede, om end langtfra udelukkende beskæftiger danske Arbejdere, men til Gjengæld maa Landbruget, hvorfra disse drages, i stor Udstrækning benytte fremmede, indvandrede Arbejdere — visstelig ikke til Landbrugets Fordel — særdeles tvivlsomt om til Arbejderens eget Bedste — og endnu meget tvivlsommere: om til det hele Samfunds Gavn. I sidste Henseende kan det

nemlig ikke lades ude af Betragtning, at saagodt som alle de Arbejdere, der tages i Brug af Stortindustrien (og ganske særligt af den toldbeskyttede) maa beskyttes — saaledes som Forholdene nu en Gang faktisk ere — med eller mod deres Villie fylke sig under et samfundsopløsende Partis Banner, og — rent bortset fra alt Andet — synes alene dette Faktum, som Ingen vil kunne benegte, at maatte vække alvorlige Betænkeligheder ved en Lovgivning, der igennem en Toldbeskyttelse kunstig vilde fremlokke flere Fabrik anlæg og dermed flere Arnesteder for Socialismen. Ulykkeligst turde det Land være, der uden „de lange Skorstene“ Hjælp kan give sine Børn en menneskeværdig Tilværelse, og da vort Land heldigvis ikke er overbefolket, tror Mindretallet at vort Landbrug med dets Tvillingsøstre Skov- og Hævebrug, vor Søfart, vort Fiskeri, vor Handel og vort egentlige Haandværk i Forening med den Stortindustri, der er os saa naturlig, at den har kunnet baade trives og blomstre uden Toldbeskyttelse, vil kunne yde Befolkningen et Udkomme, saa godt og saa smukt som noget Lands. Et Udkomme, der vil blive saa meget bedre, jo færre hemmende Baand, der lægges paa disse vore urgamle, naturlige og virkelig nationale Erhverv, medens de ville lammes i samme Forhold, som de Baand strammes, der af Hensyn til nogle saa Fabrikers (undertiden endog kun en enkelt) mer eller mindre lukrative Udbytte paalægges dem i Form af Told paa Agerbrugets samtlige Redskaber, paa Søfartens Skibe, paa Fiskeriets Baade, Seil, Næt osv., paa Haandværkets Arbejdsredskaber og for Handels Bedkommende den Hindring, som en Beskyttelsestold lægger i Veien for Omsætningen, undertiden endog umuliggjør den overfor enkelte stærkt beskyttede Varearter. At Mindretallet ogsaa her er i fuld Overensstemmelse med den af det kgl. Landhusboldningselskab udarbejdede Betænkning, vil fremgaa af nedenstaaende Udtalelse:

„Et Lands Toldpolitik maa gaa ud paa at gjøre dets naturlige, økonomiske Virk-